

MEESTER MARK VRAAGT DOOR

Na de school voor journalistiek kreeg Mark van der Werf (1976) zijn eerste 'echte' baan bij de regionale krant *Rijn en Gouwe*. Daar speurde hij naar nieuwtjes in gemeenten die hij even op de kaart moest opzoeken: Reeuwijk en Vlist. Later werd hij verslaggever in Bodegraven en Alphen aan den Rijn.

In 2005 stapte Mark over naar het *Algemeen Dagblad*. Eerst bracht hij een aantal jaren door op het Binnenhof, bij de parlementaire redactie. Daarna ging hij aan de slag op de redactie economie. Kabinetsformaties, vliegcransen, voetbalplaatjes, en '50 jaar frikandel'; noem een onderwerp en Mark heeft er een stukje over getikt.

In 2011 vond hij het mooi geweest. Hij gooide het roer om en werd leerkracht op een basisschool. Over die carrièreswitch gaat zijn eerste boek: *Meester Mark draait door*.

Sinds 2013 werkt Mark weer als journalist. Voortaan niet in vaste dienst, maar als freelancer.

MARK VAN DER WERF

**MEESTER MARK
VRAAGT DOOR**

Over leven in het onderwijs

SCRIPTUM

Voor Roel

Copyright © 2015 Mark van der Werf

Grafische vormgeving cover en binnenwerk www.igraph.be
Covertekening Floor de Goede

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt worden, zonder de schriftelijke toestemming
van Uitgeverij Scriptum, Nieuwe Haven 151, 3117 AA te Schiedam

ISBN 978 90 5594 964 9

NUR 740

info@scriptum.nl

www.scriptum.nl

twitter.com/ScriptumNL

facebook.com/UitgeverijScriptum

INHOUD

VOORAF	7
1 HET HOUDT NOOIT OP	13
2 ELKE SCHEET SCHRIJVEN WE OP	25
3 VERVEN WE DE MUUR EI-GEEL OF VANILLE-GEEL?	39
4 HALVE SAUCIJZENBROODJES EN INGEDROOGDE COLAVLEKKEN	53
5 DE ZWEEP EROVER	67
6 ALS 'IE MAAR NIET NAAR HET VMBO MOET	83
7 JUF, KOM JE ME HELPEN?	99
8 TOETSTERREUR	111
9 INSPECTIESTRESS	123
10 EENZAME MANNEN	135
11 LEKKER VEEL VAKANTIE	147
12 DAAR DOE IK HET VOOR	157
13 EEN FOOI	169
ACHTERAF	183
DANK	189

VOORAF

*Op mijn 35-ste vond ik het mooi geweest.
Ik was journalist, maar had zin in iets anders.
Waarin? Het antwoord zat al een tijdje in mijn
achterhoofd: het onderwijs.*

Nou, daarin kon ik meteen mijn ei kwijt. Vanaf augustus 2011 ging ik elke woensdag naar de pabo. De rest van de week mocht ik aan de bak op de multiculturele Augustinusschool. Daar, in hartje Rotterdam, begon ik vol goede moed aan mijn nieuwe loopbaan. In groep 3a stak ik rietjes in pakjes Capri-Sun (en morste de helft op de grond), zoog haren en broodkruimels van het tapijt in de kring en leerde de kinderen ondertussen lezen, rekenen en schrijven.

Geweldig vond ik het, als ‘mijn’ jongens en meiden uit volle borst ‘mmm-aaa-nnn, MAAN!’ schreeuwden.

Ik had totaal geen heimwee naar Camiel Eurlings, Geert Wilders en al die andere hotemetoten die ik vroeger voor de krant achter de broek zat.

Als leraar noteerde ik niet meer met een schrijfblok in mijn hand wat zij vonden, maar kon ik zelf iets betekenen.

2 + 2 = 4. ‘Heel goed. En de i, kijk, dat is een korte stok met een puntje er op.’ Lesgeven vrat energie, maar wat was het leuk!

Het eerste schooljaar werd ik geholpen door de lieve, onvermoeibare juf Karin. Na de zomervakantie moest ik het in mijn eentje rooien, en werd ik de meester van mijn eigen groep 7. En toen ging het mis. Mijn zo hoopvol begonnen carrièreswitch draaide uit op een faliekante mislukking.

In orde houden bleek ik geen ster. De gummen stuiterden door de klas, met lijmpotjes werd gevoetbald en met de adjunct én de directeur tilde ik een jongen die mij de huid vol schold ('fuck you, meestertje') geregeld met stoel en al uit het lokaal.

En er viel me wel meer vies tegen. De bureaucratie in het onderwijs, bijvoorbeeld.

Terwijl ik op de pabo vuistdikke verslagen schreef over de vis die ik had gekleid, vergaderde ik op school over het 'trakteeerbeleid'.

Ik lepelde lijvige foutenanalyses op van dictees, en verwerkte de resultaten van de rekentoetsen tot kleurrijke tabellen.

Daarna vroeg mijn coach: 'Is je groepsplan al bijgewerkt?' 'Is je leerlingvolgsysteem wel helemaal up-to-date?' 'Zit je klassenplattegrond al in je map?'

Het leek wel of elk gesprekje dat verder ging dan 'goedemorgen' vastgelegd moest worden – het liefst in drievoud.

Ik was politieagent, ambtenaar en opruimdienst ineen. Maar 'leraar', dat voelde ik me amper nog. Aan het bedenken van een leuke les, kwam ik zelden toe.

's Ochtends reed ik met een steen in mijn maag naar mijn werk. Tot ik me realiseerde: hier word ik alleen maar ongelukkig van.

In dezelfde week dat ik tijdens een teamtraining in de docentenkamer met mijn rug tegen die van de directeur zat, en onze armen innig waren verstrengeld (een 'energizer', noemde de cursusleidster deze benarde pose), diende ik mijn ontslag in.

In de maanden daarop schreef ik op wat ik had meegemaakt en al die verhalen werden een boek: *Meester Mark draait door*. Ik had geen idee of iemand er op te wachten zat. Maar vanaf het moment dat het in de winkel lag, stroomden de reacties binnen: honderden e-mailtjes, berichten via social media, ingezonden brieven bij kranten, uit alle hoeken en gaten van Nederland. Van Amsterdam tot Appelscha en van Hengelo tot Goes.

De afzenders hadden veel gemeen. Het waren bijna allemaal lera-

ren: meesters, juffen en docenten uit basis- én voortgezet onderwijs, die mijn ervaringen zo ‘herkenbaar’ vonden.

Een kleine bloemlezing:

- ‘Jouw ervaring daar was mijn hel hier,’ schrijft een leraar die ook wegluchtte uit een school in de Rotterdamse binnenstad. ‘Het was een aaneenschakeling van ruzie, vechten, spugen, duwen, gillen, pesten, sarren, slaan, dingen gooien, kapotmaken, stelen, bedreigen, uitdagen en schelden.’
- ‘Vijf dagen werken én een leven hebben is niet mogelijk. Je wordt volledig uitgemolken. Ik maak het jaar af en zoek ondertussen naar iets anders.’
- ‘De rompslomp heeft mij genekt en het plezier ontnomen van het mooie beroep dat ik met veel zweet en tranen in de avonduurtjes heb bereikt.’
- ‘Die vergaderingen! Verschrikkelijk. Voorheen waren het er vier in een jaar, tegenwoordig hebben we er twee per week.’
- ‘Wij gaan met zijn allen ten onder aan groepsplannen, handelingsplannen, Cito-scores, Cito-analyses en observatielijsten. Administratieve onzin waar verder toch niks meer mee wordt gedaan. Ik ben rijp voor een psychosomatisch therapeut.’
- ‘Onze conciërge en klassen-assistent werden wegbezuinigd. Of we voortaan zelf al het kopieerwerk konden doen, de vuilnisbakken aan de weg gingen zetten, de telefoon aan wilden nemen. Natuurlijk joh, tijd zat. Ik had tenslotte een groep 4 met maar 36 leerlingen. Uiteindelijk besloot ik op zoek te gaan naar een andere baan. Want ik wilde geen chagrijnige, uitgezakte juf worden.’
- ‘Ik hoop het werk nog een paar jaar vol te houden. Maar overal om mij heen zie ik gestresste collega’s rondlopen en zelfs overspannen thuiszitten. Een veeg teken...’
- ‘De kortzichtigheid van het management, het geneuzel om niets, de slechte waardering, het geklaag, de te lage beloning, de respectloosheid van de maatschappij naar het onderwijs, de bemoeizuchtige

ouders, de werkdruk, het slecht beleid van de overheid, en zo kan ik nog veel meer dingen opnoemen, hebben gemaakt dat ik er best wel genoeg van heb. En dan vooral de machteloosheid en ergernis, dat je er niets aan kunt veranderen.'

Als ik de post nog eens doorlees, lijkt het of het alle leraren tot hier zit en ze collectief op apegapen liggen. Zou het? Dat kan ik niet geloven. Er moeten toch ook docenten zijn die – ondanks alles – fluitend naar school fietsen en wel raad weten met alle rompslomp?

Naar deze mensen ben ik het afgelopen jaar op zoek gegaan.

Ik ging langs bij 'mavo-kanon' Ans Geleijns van De Nassau in Breda, kleutermeester Sander Gordijn van Het Kompas in Meppel en geschiedenisdocente Maaike Zijm van De Hogeberg, de enige middelbare school op Texel.

Ik reed naar Ada Bouwens, juf van groep 6 van De Oliebron in Schoonebeek, klopte aan bij Peter van 't Hof van de Godelindeschool in Hilversum, en werd door Marion Simons rondgeleid in het gerenoveerde pand van De Leilinde in Papendrecht.

In mijn oude Renault Clio tufte ik ook naar meesters en juffen in Heerlen, Tilburg, Rotterdam, Dordrecht, Eindhoven, Apeldoorn, Sittard en Macharen, een klein dorpje onder de rook van Oss.

Tot ik erachter kwam dat ik niet alle leraren die ik wilde spreken, kon bezoeken, want dan was ik nu nog onderweg. Met anderen sprak ik daarom via de telefoon, we mailden of hadden contact via Facebook of Twitter.

Ik vroeg hen *niet* hoe je een deelsom, of de werking van het kofschip het best uitlegt. Lesgeven kunnen de meeste leraren volgens mij prima. En als ze het toch lastig vinden, of behoefte hebben aan inspiratie, liggen de boeken met 'tips and tricks' voor het grijpen.

Ik vroeg hen *wél* hoe ze omgaan met al die dingen waar ik tegenaan liep, tijdens die blauwe maandag dat ik voor de klas stond. En waar tal-

loze andere leraren die het bijtje er niet bij hebben neergegooid, kennelijk ook mee worstelen.

Zit er niks anders op dan mee te gaan in de vergadermanie van je directeur, en de verantwoordingsdrift van de intern begeleider? Wat is wijsheid als de inspectie op de stoep staat, een onbeschofte ouder of dwarse leerling je het bloed onder de nagels vandaan haalt, of een buitenstaander je weer eens smalend voorhoudt dat jij toch zo lekker veel vakantie hebt?

Hoe voorkom je dat je na een lange dag werken, verzuipt in de klusjes die er ook nog in en om je lokaal te doen zijn? Hoe geef je al die verschillende leerlingen in je groep de aandacht die ze verdienen? En hoe overleef je als eenzame onderwijsman eigenlijk tussen al die kwebbelende vrouwen? Trouwens: dat schamele salaris, valt dáár nog iets aan te doen?

Meer dan honderd leraren vertelden me openhartig over hun zorgen en frustraties. Maar ze legden vooral uit hoe zij wél plezier houden in hun prachtige werk en het hoofd – ondanks alles – boven water houden. Dáárover gaat dit boek.

HET HOUDT NOOIT OP

Als 's avonds om half acht haar kinderen op bed liggen, zakt Carla Blankenstijn languit op de bank. 'Hè, hè.' Na een lange en drukke dag smacht de Zeeuwse naar een aflevering van CSI. De tv gaat aan en ze pikt - pech voor haar man - dat lekkere lange stuk van de sofa in. Het liefst zou Carla even helemaal opgaan in haar favoriete serie. 'Maar helaas.'

Binnen handbereik liggen, zoals gewoonlijk, een overvolle tas én een to-do-lijstje op A4-formaat die haar voortdurend doen herinneren: 'Ik moet aan de slag. Nu!'

Voor de juf van groep 8 van de Prinses Beatrixschool in Goes geldt wat voor talloze leerkrachten geldt: 'Het werk houdt nooit op.' Het is dat ze net een voetoperatie achter de rug heeft, en het gedwongen rustiger aan moet doen. 'Maar normaal zijn mijn dagen zó vol dat ik maar gestopt ben met het tellen van alle extra uren die ik maak.'

Vandaar dat Carla slechts met een half oog naar de tv tuurt. Onder-tussen kijkt ze de rekenwerkboekjes na, bereidt ze een taalles voor en vult ze de cijfers van de geschiedenisstoets in. Dan draait ze snel een wasje, dekt de tafel vast voor morgenochtend en zegt tegen haar man: 'Nee joh, ik ben nog niet klaar.'

Nog lang niet! Het is de hoogste tijd om een verslag van dat ouder-gesprek te tikken, groepsplannen bij te werken, handelingsplannen

aan te vullen, rapporten te schrijven, gedragspatroon-grafieken op het scherm van haar computer te toveren, en die cursus *sociale media in het basisonderwijs* eens goed door te nemen. ‘En zo ga ik gerust nog een tijdje door.’ Tot manlief op zijn horloge tikt. Het is tien uur, soms iets later, als Carla er eindelijk een punt achter zet.

Maar verwacht van haar geen geklaag. Welnee. ‘Thuis doorwerken,’ zegt ze opgewekt, ‘dat hoort er in het onderwijs gewoon bij.’ Oké, toen ze vorig jaar een groep 8 van 39 leerlingen draaide, en dus ook 39 keer nakijkwerk had, 39 advies- én eindgesprekken voerde en 39 ontwikkelingsrapportages maakte, zat Carla er tegen het eind van het schooljaar wel een beetje doorheen. ‘Inderdaad, dat was gekkenwerk,’ concludeert ze achteraf. Maar bij de stress die ze destijds voortdurend voelde en de ‘woorden’ daarover met haar man, staat ze amper stil. Liever beklemtoont Carla dat ‘we de werkdruk vooral niet moeten uitvergroten.’ ‘Ik heb hier zelf voor gekozen. Punt uit.’

Tijdens mijn eigen korte carrière voor de klas, sjokte ik een paar dagen per week met zo’n grote blauw-gele Ikea-tas over mijn schouder de school uit. Er zaten natuur-toetsboeken in, dicteeschriften of een dikke stapel handleidingen. Al ging ik er pas om acht uur ’s avonds vandoor; altijd was er wel iets om nog na te kijken, of voor te bereiden.

Maar ja, ik kwam net kijken. Toen ik nog vol goede moed les gaf, hield ik mijzelf voor: als ik straks wat meer routine heb, krijg ik al dat werk vast wel op school af.

Zou het? Ik gooide het bijltje er al bij neer vóór ik het antwoord wist. Maar veel meesters en juffen, in het basis-, voortgezet en beroepsonderwijs, zijn het met hun collega Carla eens: niet alleen onervaren leerkrachten, maar ook door de wol geverfde docenten buffelen thuis gerust nog een paar uur door. Het zijn fulltimers, maar misschien nog wel vaker parttimers die op hun laatste werkdag van de week soms tot diep in de nacht zwoegen om de overdracht voor hun collega in orde te maken.

Veelzeggend zijn de cijfers die ik krijg van Henk Engeringh, meester van groep 8 van basisschool Het Kerspel in Hoogkarspel. Hij meldt zich op woensdagavond aan bij Parnassys, een van de meest gebruikte administratie-programma's onder leerkrachten, en ziet dat hij bepaald niet de enige is. Het is 20.41 uur, en in een hoekje van zijn beeldscherm staat: Op dit moment zijn 6.049 gebruikers ingelogd. 'Bizar,' vindt Henk. Op een vrijdagavond, als het weekend toch echt is begonnen, check ik de pagina om 22.40 uur opnieuw. Dan zijn er 1.979 mensen actief. En om 1.13 uur, vlak voor ik ga slapen, nog altijd 412.

Misschien is Jenny Rehm, juf en onderbouwcoördinator van De Duizendpoot in Oosterhout wel een van hen. Nakijkwerk heeft zij met haar kleuters niet, 'maar er moeten wel plakboeken worden ingeplakt, potloden worden geslepen en lijmpotjes worden bijgevuld'. Volgende week gaan de kinderen een olifant knutselen, dus maakt Jenny nu alvast een voorbeeld. Nadat ze de klas heeft aangeveegd, gaat ze ervandoor. 'Maar dan zit mijn werkdag er nog niet op.'

Met een kopje thee erbij slaat zij 's avonds aan de keukentafel haar laptop open. De juf heeft gehoord dat de ouders van een leerling gaan scheiden. Zoiets kun je in je oren knopen, maar een leraar hoort daar ook een verslag over te schrijven. In hetzelfde computerprogramma tikt ze een paar alinea's over de 'toch wel opmerkelijke' ontdekking die ze vandaag op het toilet deed. 'Daar waren een jongen en meisje elkaar met wel heel erg veel interesse aan het bekijken.'

Als ze thuis niet bezig is met administratie, zegt Jenny, dan struint ze op de bank Pinterest af, 'op zoek naar leuke lesideeën'. Niks doen is geen optie. 'Anders wordt de stapel die je moet wegwerken hoger en hoger en ga je er als een berg tegenop zien.'

De vriend van Carola Schipper, juf van een combinatiegroep 5/6 in het Rotterdamse Hoogvliet, snapt niet altijd waarom zij van zeven uur tot half zes op school is, en dan ook nog eens elke ochtend aan de ontbijttafel haar rekenles voorbereidt. 'Hij ziet me er soms bijna aan onderdoor gaan en roept dan of het nou echt niet anders kan.'